

Notat

Til Børne- og Ungdomsudvalget

Opfølgning på medlemsbeslutning om modersmålsundervisning på nederlandsk

Dette notat følger op på Børne- og Ungdomsudvalgets beslutning den 16. november 2022 om opsigelse af samarbejdet med FUNS om modersmålsundervisning på nederlandsk. Børne- og Undervisningsministeriet har nu besvaret forvaltningens henvendelse og bekræftet, at FUNS ikke lovligt kunne forestå kommunens modersmålsundervisning i nederlandsk.

Notatet forelægges til orientering.

I forbindelse med forvaltningens indstilling vedr. modersmålsundervisning på nederlandsk besluttede Børne- og Ungdomsudvalget den 16. november 2022 at fastholde opsigelsen af samarbejdet med FUNS, og at Modersmålsskolen pr. 1. januar 2023 forestår modersmålsundervisningen på nederlandsk. Ved sagsindstillingen udestod Børne- og Undervisningsministeriets vurdering af spørgsmålet.

Indstillingen kom på baggrund af, at forvaltningen havde undersøgt muligheden for, om samarbejdet med FUNS kunne opretholdes. I sagen vurderede forvaltningen, at en forening som FUNS ikke falder indenfor rammerne af bestemmelserne i Folkeskoleloven, hvorfor den hidtidige samarbejdsaftale med FUNS ikke var lovlig, jf. bilag 1.

Forvaltningen var i forbindelse med indstillingen i dialog med KL, som var enig i vurderingen. Forvaltningen kontaktede desuden Børne- og Undervisningsministeriet d. 6. oktober 2022 for at få deres vurdering af spørgsmålet.

Ministeriet har d. 7. november 2023 vendt tilbage på forvaltningens henvendelse, jf. vedhæftede brev. I ministeriets svar bekræftes det, at FUNS ikke lovligt kunne forestå kommunens modersmålsundervisning i nederlandsk med henvisning til: *"Folkeskolelovgivningen giver ikke mulighed for, at undervisningen, herunder modersmålsundervisning, kan overlades til private hverken med eller uden betaling."*

22-11-2023

Sagsnummer I F2
2023 - 20176

Dokumentnummer i F2
4320745

Sagsnummer i eDoc
2023-0453126

Sagsbehandler
Tobias Dichmann Dumanski

**BØRNE- OG
UNDERVISNINGS-
MINISTERIET**
STYRELSEN FOR
UNDERVISNING OG KVALITET

Københavns Kommune
Børne- og Ungdomsforvaltningen
Center for Politik og HR

Att.: Chefjurist Jakob Tønners

Styrelsen for Undervisning og
Kvalitet
Teglholmsgade 1
2450 Kbh. SV
Tlf. nr.: +45 33 92 50 00
E-mail: stuk@stukuvvm.dk
www.stukuvvm.dk
CVR-nr.: 29634750

7. november 2023
Sagsnr.: 23/11707

Ved e-mail af 6. oktober 2022 har Københavns Kommune spurgt til mulighederne for at lade en privat forening varetage modersmålsundervisningen i nederlandsk af elever i kommunen. Københavns Kommune har herunder bl.a. spurgt, om angivelsen af henvisningsmulighederne i folkeskolelovens § 22, stk. 1, er udtømmende, og om det vil være muligt at henlægge hele modersmålsundervisningen til en forening i regi af Åben Skole. Endvidere har Københavns Kommune spurgt, om der evt. er andre muligheder, som gør, at kommunen kan opfylde sin forpligtelse om at tilbyde modersmålsundervisning i nederlandsk.

Med henvisning hertil kan Styrelsen for Undervisning og Kvalitet vejledende oplyse følgende:

Folkeskolelovgivningen giver ikke mulighed for, at undervisningen, herunder modersmålsundervisning, kan overlades til private hverken med eller uden betaling.

Den eneste undtagelse for, at kommuner kan henvise børn og unge til undervisning i en privat forening, er, at kommuner kan henvise elever, der af de sociale myndigheder er anbragt uden for hjemmet på en døgninstitution eller opholdssted eller henvist til en foranstaltning i form af dagbehandling, til at modtage specialundervisning i en intern skole i den pågældende institution, der kan være privat, jf. folkeskolelovens § 22, stk. 5. Det er dog en betingelse, at der er indgået en overenskomst om undervisningen, der sikrer, at undervisningen opfylder kravene til undervisningen efter folkeskoleloven, og at der alene betales for udgifter til undervisningen.

Der henvises herved i det hele til folkeskolelovens § 22, der udtømmende angiver kommunalbestyrelsens muligheder for at henvise børn til en anden kommunes skolevæsen eller til andre skoleformer. Bestemmelsen giver bl.a. mulighed for og fastsætter nærmere regler for, hvornår en kommunalbestyrelse efter overenskomst kan henvise børn og unge til en

anden kommunes skoler, en statsskole, en fri grundskole, en godkendt efterskole, en godkendt fri fagskole eller en institution, der udbyder erhvervsuddannelse, for så vidt angår undervisning i 10. klasse.

Særligt for så vidt angår spørgsmålet vedrørende åben skole bemærkes, at det er forudsat i folkeskoleloven, at undervisningen i folkeskolen varetages af personale, der er ansat i kommunen, og som opfylder de uddannelsesmæssige krav i folkeskolelovens kapitel 4. Undervisning, der varetages af private foreninger, kan derfor ikke træde i stedet for folkeskolens undervisning.

Der kan dog i begrænset omfang anvendes eksterne undervisere fra det omgivende samfund i undervisningen inden for rammerne af folkeskolelovens § 3, stk. 5, ligesom skolerne kan gøre brug af den almindelige gæstelærerordning.

For så vidt angår brugen af eksterne undervisere giver folkeskolelovens § 3, stk. 5, mulighed for, at skolens leder kan beslutte, at personer, der ikke er ansat ved kommunens skolevæsen, i begrænset omfang kan varetage undervisningsopgaver i folkeskolens fag og obligatoriske emner og i den understøttende undervisning inden for vedkommendes kompetencer og kvalifikationer i øvrigt (eksterne undervisere).

Det kan ske som led i de samarbejder, som skolen efter folkeskolelovens § 3, stk. 4, er forpligtet til at søge at indgå (åben skole), eller samarbejder med uddannelsesinstitutioner, organisationer m.v., der er etableret ved kontrakt. De ved kontrakt etablerede samarbejder omfatter andre end de i folkeskolelovens § 3, stk. 4, etablerede samarbejder, og omfatter derfor ikke samarbejder med lokalsamfundets foreningsliv, som i stedet er omfattet af bestemmelsen i § 3, stk. 4 (jf. herved de specielle bemærkninger til § 1, nr. 1, i lovforslag nr. L 109 af 15. december 2016, Folketingstidende 2016-17, Tillæg A, s. 18, som vedtaget ved lov nr. 192 af 27. februar 2017). Rammerne for åben skole-samarbejder i § 3, stk. 4, er beskrevet længere nedenfor.

Efter bestemmelsen i § 3, stk. 5, kan eksterne undervisere alene undervise ”i begrænset omfang”. Definitionen på ”begrænset omfang” er nærmere beskrevet i lovforarbejderne til bestemmelsen (jf. de specielle bemærkninger til § 1, nr. 1, i lovforslag nr. L 109 af 15. december 2016). Heraf fremgår det, at der bl.a. skal være tale om afgrænsede læringsforløb i undervisningen, at afgrænsede forløb normalt kun vil omfatte dele af et fags stofområder og kun i form af kortere kurser, og at et afgrænset forløb således aldrig kan omhandle undervisning i et helt fag gennem et helt skoleår

Af de anførte lovbemærkninger fremgår det endvidere bl.a., at eksterne undervisere kan bruges som et supplement til den undervisning, som

skolens undervisere normalt varetager, og at det er en lærer fra skolen, som har ansvaret i forhold til, at målene for faget nås.

Det er endvidere anført i bemærkningerne, at formålet med at lade andre end ansatte ved kommunens skolevæsen varetage undervisningsopgaver i folkeskolen er at bringe andre kompetencer og specialer ind i folkeskolens undervisningstilbud, og at det således er intentionen, at de eksterne undervisere skal undervise i lige præcis det, og kun det, som de har en særlig ekspertise inden for. Uddannelseskvalifikationskravene i folkeskolelovens kapitel 4 finder ikke anvendelse i forhold til de eksterne undervisere.

Anvendelse af eksterne undervisere skal herudover ske inden for rammen af de tidligere nævnte samarbejder om åben skole i folkeskolelovens § 3, stk. 4, i de tilfælde hvor der ikke er tale om samarbejder etableret ved kontrakt.

Det følger af bestemmelsen i § 3, stk. 4, at skolerne indgår i samarbejder, herunder i form af partnerskaber, med virksomheder, institutioner for erhvervsrettet uddannelse, lokalsamfundets kultur-, folkeoplysnings-, idræts- og foreningsliv og kunst- og kulturskoler, med lokale fritids- og klubtilbud og med de kommunale eller kommunalt støttede musikskoler og ungdomsskoler, der kan bidrage til opfyldelsen af folkeskolens formål og mål for folkeskolens fag og obligatoriske emner.

Kommunalbestyrelsen fastlægger mål og rammer for skolernes samarbejder, og skolebestyrelsen fastsætter principper for samarbejdet. Inden for disse mål og rammer samt principper er det den enkelte skoles leder, der beslutter, under hvilke nærmere omstændigheder skolen skal indgå samarbejder eller partnerskaber. Det fremgår af lovens § 3, stk. 4, 2. pkt., § 40, stk. 2, nr. 6, og § 44, stk. 2, nr. 1, samt de specielle bemærkninger til § 1, nr. 4, i lovforslag nr. L 51 af 31. oktober 2013, Folketingstidende 2013-14, tillæg A, side 30, vedtaget som lov nr. 1640 af 26. december 2013.

Bestemmelsen i folkeskolelovens § 3, stk. 4, har efter sin ordlyd og forarbejder til formål at understøtte, at skolerne i højere grad åbner sig over for det omgivende samfund (den åbne skole). De pågældende samarbejder skal desuden bl.a. bidrage til opfyldelsen af folkeskolens formål og mål for folkeskolens fag og obligatoriske emner. Udover folkeskolens fag og formål generelt skal samarbejdet fremme den lokale sammenhængskraft og bidrage til, at eleverne i højere grad stifter bekendtskab med foreningslivet og de muligheder, som foreningslivet rummer (jf. afsnit 2.1.5. i de almindelige bemærkninger til lovforslag nr. L 51 af 31. oktober 2013).

Samarbejderne kan ifølge lovbemærkningerne dels vedrøre dele af de undervisningsopgaver, som skal supplere og støtte op om undervisningen i folkeskolens fag og obligatoriske emner (understøttende undervisningsopgaver) og dels tjene som inspiration og supplement til den fagopdelte undervisning (jf. de specielle bemærkninger til § 1, nr. 4 i lovforslag nr. L 51 af 31. oktober 2013).

Som anført skal folkeskolerne efter bestemmelsen i § 3, stk. 4, søge at indgå i samarbejder, herunder i form af partnerskaber, med bl.a. lokalsamfundets foreningsliv, der kan bidrage til opfyldelsen af folkeskolens formål og mål for folkeskolens fag og obligatoriske emner. Om samarbejder med lokalsamfundets folkeoplysnings-, idræts- og foreningsliv efter § 3, stk. 4, er det i lovbemærkningerne særlig anført følgende (jf. de specielle bemærkninger til § 1, nr. 4, i det nævnte lovforslag nr. L 51 af 31. oktober 2013):

”Skolens samarbejde med folkeoplysnings-, idræts- og foreningslivet kan introducere eleverne til aktiviteter i lokalsamfundet ved gennemførelse af kortere eller længere kurser eller forløb inden for den enkelte forenings virke. Fx kunne en lokal idrætsforening afvikle et undervisningsforløb for udvalgte klassetrin inden for foreningens konkrete idrætsgren/-grene, eller ved at den lokalhistoriske forening deltager i forløb om lokalområdet i historietimerne.”

Det følger således af ovenstående, at formålet med samarbejder om åben skole efter folkeskolelovens § 3, stk. 4, er at understøtte, at skolerne i højere grad åbner sig over for det omgivende samfund. Samarbejderne skal bl.a. bidrage til opfyldelsen af folkeskolens formål og mål for folkeskolens fag og obligatoriske emner og skal fremme den lokale sammenhængskraft og bidrage til, at eleverne i højere grad stifter bekendtskab med foreningslivet og de muligheder, som foreningslivet rummer.

Børne- og Undervisningsministeriet finder ikke, at et samarbejde mellem en folkeskole og en privat forening (i lokalsamfundet), der tilbyder modersmålsundervisning, som er en direkte afspejling af den undervisning som folkeskolen selv varetager, vil leve op til formålet om at understøtte, at folkeskolerne i højere grad åbner sig over for det omgivende samfund.

Hertil kommer, at samarbejder om åben skole efter § 3, stk. 4, ikke kan bestå i at overlade undervisningen i fagene til de enkelte samarbejdspartenerne, da samarbejdet med disse alene kan vedrøre undervisningsopgaver, der supplerer og støtter op om undervisningen i folkeskolens fag og de obligatoriske emner. Et sådant samarbejde vil derfor ikke ligge inden for rammerne af folkeskolelovens § 3, stk. 4.

Dette indebærer samtidig, at personer med tilknytning til en sådan privat forening ikke kan anvendes som eksterne undervisere i henhold til folkeskolelovens § 3, stk. 5.

Det bemærkes, at folkeskolelovens § 3, stk. 5, som tidligere nævnt under alle omstændigheder alene giver mulighed for, at eksterne undervisere kan undervise i begrænset omfang. Dette indebærer bl.a., at der skal være tale om afgrænsede læringsforløb i undervisningen, og at eksterne undervisere derfor aldrig kan undervise i et helt fag gennem et helt skoleår.

Endeligt kan styrelsen for så vidt angår Københavns Kommunes spørgsmål om, hvorvidt der evt. er andre muligheder, som gør, at kommunen kan opfylde sin forpligtelse til at tilbyde modersmålsundervisning i nederlandsk, vejledende bemærke, at de gældende regler om folkeskolens modersmålsundervisning er fastsat i folkeskolelovens § 5, stk. 6, 2. pkt., og bekendtgørelse nr. 689 af 20. juni 2014 om folkeskolens modersmålsundervisning.

Som det fremgår af bekendtgørelsens § 3, stk. 1, er kommunalbestyrelsens forpligtelse til selv at oprette modersmålsundervisning i et sprog til børn, der har ret til modersmålsundervisning, bl.a. er betinget af, at der kan tilknyttes en kvalificeret lærer eller andet undervisende personale til undervisningen. Efter bekendtgørelsens § 5 varetages modersmålsundervisningen af lærere eller andet undervisende personale, der opfylder kvalifikationskravene i folkeskolelovens kapitel 4, og som tillige har særlige forudsætninger for at undervise i det pågældende sprog.

Hvis der ikke kan tilknyttes en kvalificeret lærer eller andet undervisende personale (eller der ikke er tilmeldt mindst 12 elever), kan kommunalbestyrelsen beslutte ikke at oprette modersmålsundervisning i det pågældende sprog.

Oprettes der ikke i kommunen modersmålsundervisning i et sprog, skal kommunalbestyrelsen henvide eleverne til modersmålsundervisning i en nabokommune, hvis der her er oprettet undervisning i sproget, jf. bekendtgørelsens § 3, stk. 2. Hvis der heller ikke er oprettet modersmålsundervisning i sproget i en nabokommune, er kommunalbestyrelsen ikke forpligtet til at tilbyde eleverne denne modersmålsundervisning.

Det meget sene svar beklages.

Med venlig hilsen

Lotte Greve
Fuldmægtig
Direkte tlf. +45 33 92 51 74
lotte.greve@stukuvn.dk